

IETEIKUMI

KOMISIJAS IETEIKUMS (ES) 2022/758

(2022. gada 27. aprīlis)

par sabiedrības līdzdalībā iesaistījušos žurnālistu un cilvēktiesību aizstāvju aizsardzību pret acīmredzami nepamatotu vai ļaunprātīgu tiesvedību ("stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību")

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 292. pantu,

tā kā:

- (1) Līguma par Eiropas Savienību 2. pantā ir norādīts, ka Savienība ir dibināta, pamatojoties uz vērtībām, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības, tostarp minoritāšu tiesības.
- (2) Līguma par Eiropas Savienību 10. panta 3. punktā ir noteikts, ka katram Savienības pilsonim ir tiesības piedalīties Savienības demokrātiskajā dzīvē. Eiropas Savienības Pamattiesību hartā ("Harta") cita starpā ir paredzētas tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību (7. pants), personas datu aizsardzību (8. pants), vārda un informācijas brīvību, kas ietver arī mediju brīvības un plurālisma ievērošanu (11. pants), un uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu (47. pants).
- (3) Hartas 11. pantā paredzētās tiesības uz vārda un informācijas brīvību ietver tiesības uz uzskatu brīvību un tiesības saņemt un izplatīt informāciju un idejas bez valsts iestāžu iejaukšanās un neatkarīgi no valstu robežām. Lai gan šīs tiesības nav absolūtas, visiem to ierobežojumiem ir jābūt noteiktiem tiesību aktos un tajos jārespektē šo tiesību būtība, turklāt tos drīkst piemērot tikai tad, ja tie ir nepieciešami un patiešām atbilst vispārējas nozīmes mērķiem, ko atzinusi Savienība, vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības (Hartas 52. panta 1. punkts).
- (4) Saskaņā ar Hartas 52. panta 3. punktu un paskaidrojumiem attiecībā uz Hartu tās 11. pantam būtu jāpiešķir tāda pati nozīme un tvērums, kādi ir Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 10. pantam par vārda un informācijas brīvību, kā to interpretējusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa. Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 10. pants aizsargā vārda un informācijas brīvību. Gadījumos, kuriem piemēro Eiropas Cilvēktiesību konvenciju, visiem ierobežojumiem jābūt paredzētiem tiesību aktos, jābūt nepieciešamiem demokrātiskā sabiedrībā un jābūt pamatoti ar Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 10. panta 2. punktā minētajiem likumīgajiem mērķiem.
- (5) Eiropas Cilvēktiesību konvencija arī uzliek līgumslēdzējam valstīm pienākumu rīkoties, lai aizsargātu mediju brīvību un plurālismu un radītu tādus apstākļus, kas veicina līdzdalību sabiedriskās diskusijās ⁽¹⁾. Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā ir arī norādīts, ka vārda brīvība ir viens no demokrātiskas sabiedrības stūrakmeņiem un ir piemērojama ne tikai tādai informācijai un idejām, ko uztver labvēlīgi vai uzskata par neaizvainojošām vai neitrālām, bet arī tādai

⁽¹⁾ Sk., piem., Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2010. gada 14. septembra spriedumu lietā *Dink* pret Turciju (pieteikumi Nr. 2668/07, 6102/08, 30079/08, 7072/09 un 7124/09), 137. punktu. Sk. arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas Pētniecības nodaļas ziņojumu (https://www.echr.coe.int/documents/research_report_article_10_eng.pdf), kurā sniegta informācija par Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 10. pantā uzliktajiem pienākumiem rīkoties.

informācijai un idejām, kas aizvairo, satricina vai apgrūtina valsti vai kādu sabiedrības daļu ⁽²⁾. Tajā ir arī paskaidrots, ka “demokrātiskā sabiedrībā pat mazām un neformālām kampaņu grupām (..) jāspēj efektīvi turpināt savas darbības” un ka “sabiedrība ir ļoti ieinteresēta, lai šādām grupām un cilvēkiem, kas nepieslejas populārākajām tendencēm, tiktu dota iespēja sniegt savu ieguldījumu sabiedriskās diskusijās, izplatot informāciju un idejas vispārējās sabiedriskās nozīmes jautājumos” ⁽³⁾.

- (6) Žurnālistiem ir liela nozīme sabiedrisku diskusiju veicināšanā un informācijas, viedokļu un ideju sniegšanā un saņemšanā ⁽⁴⁾. Ir būtiski, lai viņiem tiktu dota nepieciešamā telpa atklātu, brīvu un taisnīgu diskusiju veicināšanai un dezinformācijas un citu tādu manipulāciju apkarošanai (tostarp no trešo valstu personu puses), kas traucē diskusijas. Žurnālistiem būtu jāspēj savas darbības īstenot iedarbīgi, lai nodrošinātu iedzīvotājiem Eiropas demokrātiskajās valstīs viedokļu dažādību.
- (7) Arī cilvēktiesību aizstāvjiem Eiropas demokrātiskajās valstīs ir liela loma, īpaši pamattiesību, demokrātisko vērtību, sociālās iekļaušanas, vides aizsardzības un tiesiskuma atbalstīšanā. Viņiem būtu jāspēj aktīvi piedalīties sabiedriskajā dzīvē un paust savu viedokli politiskos jautājumos un lēmumu pieņemšanas procesos, nebīstoties no iebiedēšanas. Cilvēktiesību aizstāvji ir personas un organizācijas, kas aizstāv pamattiesības un dažādas citas tiesības, ieskaitot vides un klimata tiesības, sieviešu tiesības, LGBTIQ tiesības, minoritāro rasu vai tautību pārstāvju tiesības, darba tiesības un reliģiskās pārliecības brīvību.
- (8) Lai demokrātija būtu veselīga un plaukstoša, cilvēkiem ir jāspēj aktīvi piedalīties sabiedriskās diskusijās. Lai līdzdalība būtu jēgpilna, cilvēkiem vajadzētu būt iespējai piekļūt uzticamai informācijai, ko viņi var izmantot, lai formulētu savu viedokli un izdarītu paši savus spriedumus sabiedriskā telpā, kurā var brīvi paust dažādus uzskatus.
- (9) Lai izkoptu šādu vidi, ir svarīgi aizsargāt žurnālistus un cilvēktiesību aizstāvjus no acīmredzami nepamatotas un ļaunprātīgas tiesvedības pret sabiedrības līdzdalību (plašāk zināma ar nosaukumu SLAPP – *Strategic Lawsuit Against Public Participation* (stratēģiska tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību)). Šī tiesvedība ir vai nu acīmredzami, vai arī pilnīgi vai daļēji nepamatota tiesvedība, kam ir ļaunprātības iezīmes, kuras liecina, ka galvenais tiesvedības mērķis ir nepieļaut vai ierobežot sabiedrības līdzdalību vai sodīt par to. Šādas ļaunprātības pazīmes ir prasības vai tās daļas nesamērīgums, pārmērīgums vai nesaprātīgums, fakts, ka tas pats prasītājs ir iesniedzis vairākas prasības par līdzīgiem jautājumiem, vai arī tas, ka prasītājs vai viņa pārstāvji iebiedē, aizskar vai izsaka draudus pirms acīmredzami nepamatotās vai ļaunprātīgas tiesvedības ierosināšanas. Ierosinot šādu tiesvedību, tiesas process tiek izmantots ļaunprātīgi un tiesām tiek uzlikts nevajadzīgs slogs, jo šādas tiesvedības mērķis nav vis nodrošināt taisnīgumu, bet gan aizskart un apklusināt atbildētāju. Ilga tiesvedība noslogo valstu tiesu sistēmas.
- (10) Acīmredzami nepamatota un ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību var izpausties ļoti dažādos likuma ļaunprātīgas izmantošanas veidos, galvenokārt civillietās vai krimināllietās, bet arī administratīvās lietās, un tā var būt balstīta uz dažāda pamata.

(²) Sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1976. gada 7. decembra spriedumu lietā *Handyside* pret Apvienoto Karalisti (pieteikums Nr. 5493/72), 49. punktu.

(³) Sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2005. gada 15. februāra spriedumu lietā *Steel un Morris* pret Apvienoto Karalisti (pieteikums Nr. 68416/01), 89. punktu.

(⁴) Eiropas Padomes Ministru komitejas ieteikumā *Recommendation CM/Rec(2022)4 of the Committee of Ministers to member States on promoting a favourable environment for quality journalism in the digital age* ir teikts, ka “kvalitatīva žurnālistika, kas balstās uz profesionālās ētikas standartiem, izpaužas atšķirīgos veidos atkarībā no ģeogrāfiskā, juridiskā un sociālā konteksta, bet ir vērsta uz diviem mērķiem – būt par publisku uzraugu demokrātiskā sabiedrībā un informēt un izglītēt sabiedrību”, https://search.coe.int/cm/pages/result_details.aspx?objectid=0900001680a5ddd0. Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas pieņemtajā Rezolūcijā Nr. 2213 (2018) par žurnālistu stāvokli Eiropā (*The status of journalists in Europe*) ir minēta profesionālo žurnālistu “misija sniegt sabiedrībai informāciju par vispārīgiem un specifiskiem interesējošiem tematiem tik atbildīgi un objektīvi, cik iespējams”, https://search.coe.int/cm/pages/result_details.aspx?objectid=0900001680a5ddd0.

- (11) Šādu tiesvedību, mēģinot izbeigt sabiedriskas diskusijas, bieži ierosina ietekmīgas personas vai struktūras (piemēram, lobiju grupas, korporācijas un valsts institūcijas). Bieži vien tiesvedības pušu spēku samērs nav vienāds – prasītājs ir spēcīgāks nekā atbildētājs, piemēram, finansiālā vai politiskās ietekmes ziņā. Acīmredzami nepamatotā vai ļaunprātīgā tiesvedībā spēku samērs ne vienmēr ir nevienāds, taču gadījumos, kad šāda spēku nelīdzsvarotība pastāv, tā būtiski palielina pret sabiedrības līdzdalību vērstās tiesvedības kaitīgo ietekmi un atturošo ietekmi.
- (12) Acīmredzami nepamatota vai ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību var jo īpaši negatīvi ietekmēt žurnālistu un cilvēktiesību aizstāvju ticamību un reputāciju un izsmelt viņu finanšu un citus resursus. Tā var atstāt negatīvas psiholoģiskas sekas uz personām, pret ko tā ir vērsta, un viņu ģimenes locekļiem. Acīmredzami nepamatota vai ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību apdraud žurnālistu un cilvēktiesību aizstāvju iespējas turpināt savu nodarbošanos. Šādas tiesvedības rezultātā informācija par kādu sabiedriskas nozīmes jautājumu var tikt publicēta novēloti vai netikt publicēta vispār. Šādiem tiesvedības gadījumiem var būt plašāka atturoša ietekme jo īpaši uz žurnālistu un cilvēktiesību aizstāvju darbu, jo tie var mudināt viņus veikt pašcenzūru, lai izvairītos no iespējamās tiesvedības nākotnē, un tādējādi sabiedriskās diskusijas tiek noplicinātas, bet tas savukārt atstāj negatīvu ietekmi uz sabiedrību kopumā. Tiesvedības ilgums, finansiālais spiediens un iespēja saņemt kriminālsodu ir spēcīgi rīki, ar ko iebiedēt un aplūsināt kritiskas balsis.
- (13) Tie, pret kuriem ir vērsta acīmredzami nepamatota vai ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību, bieži ir iesaistīti vienlaikus vairākās tiesvedībās dažādās jurisdikcijās. Tiesvedība, kas vienas dalībvalsts jurisdikcijā ir ierosināta pret personu, kura dzīvo citā dalībvalstī, parasti atbildētājam rada lielākus sarežģījumus un izmaksas. Prasītāji acīmredzami nepamatotā vai ļaunprātīgā tiesvedībā pret sabiedrības līdzdalību var arī izmantot procesuālos rīkus, lai paildzinātu tiesvedību un palielinātu tās izmaksas, un var ierosināt lietas tajā jurisdikcijā, kura, viņuprāt, būs viņiem labvēlīgāka, nevis tiesā, kas ir visvairāk piemērota prasības izskatīšanai.
- (14) Acīmredzami nepamatota vai ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību Eiropas Savienībā tiek īstenota arvien biežāk. Saskaņā ar neseniem pētījumiem ⁽⁵⁾ šādas tiesvedības gadījumu skaits pieaug visās dalībvalstīs.
- (15) Eiropas Parlaments 2020. gada 25. novembra rezolūcijā ⁽⁶⁾ nosodīja to, ka SLAPP tiek izmantota, lai aplūsinātu vai iebiedētu pētnieciskos žurnālistus un mediju kanālus un iedvestu tiem bailes ziņot par konkrētiem tematiem, un aicināja Komisiju iesniegt priekšlikumu šādas tiesvedības novēršanai. 2021. gada 11. novembra rezolūcijā ⁽⁷⁾ "Rezolūcija par demokrātijas, mediju brīvības un plurālisma stiprināšanu ES: civiltiesību un krimināltiesību aktos paredzētu pasākumu nesamērīga īstenošana, lai aplūsinātu žurnālistus, NVO un pilsonisko sabiedrību" Eiropas Parlaments atkal uzsvēra šīs parādības izplatību un vajadzību tajā cietušajiem visā Savienībā nodrošināt iedarbīgas aizsardzības pasākumus.

⁽⁵⁾ *Academic network on European citizenship rights, Ad hoc request – SLAPP in the EU context*, 2020. gada 29. maijs, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/ad-hoc-literature-review-analysis-key-elements-slapp_en.pdf, 4. lpp., un *Academic network on European citizenship rights, Strategic Lawsuits Against Public Participation (SLAPP) in the European Union: A comparative study*, 2021. gada 30. jūnijs, https://ec.europa.eu/info/files/strategic-lawsuits-against-public-participation-slapp-european-union-comparative-study_en.

⁽⁶⁾ P9_TA(2020)0320. Šajā rezolūcijā Parlaments arī atkārtoja 2019. gada 28. marta rezolūcijā (P8_TA(2019)0328) pausto.

⁽⁷⁾ P9_TA(2021)0451.

- (16) Eiropas Padomes Žurnālistikas un žurnālistu drošības aizsardzības veicināšanas platforma ⁽⁸⁾ arī ziņo par to, ka tiek saņemts aizvien vairāk brīdinājumu par nopietniem draudiem žurnālistu drošībai un mediju brīvībai Eiropā, tostarp par daudziem gadījumiem, kad tiesas process izmantots iebiedēšanai. 2021. gada ziņojumā, ko sagatavojušas Eiropas Padomes Žurnālistikas un žurnālistu drošības aizsardzības veicināšanas platformas partnerasociācijas, ir uzsvērts, ka 2020. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ievērojami pieaudzis gan ar SLAPP saistīto brīdinājumu skaits, gan arī to Eiropas Padomes dalībvalstu jurisdikciju skaits, kurās šāda tiesvedība notikusi ⁽⁹⁾. Eiropas Padome 2016. gada 13. aprīļa Ieteikumā par žurnālistikas un žurnālistu un citu mediju dalībnieku drošības aizsardzību ⁽¹⁰⁾ ieteica savām dalībvalstīm veikt nepieciešamos likumdošanas un/vai citus pasākumus, lai nepieļautu, ka tiesību akti un tiesvedība tiek izmantoti acīmredzami nepamatoti, kaitnieciski vai ļaunprātīgi ar mērķi iebiedēt un apklusināt žurnālistus un citus mediju dalībniekus.
- (17) Komisijas 2020. ⁽¹¹⁾ un 2021. gada ⁽¹²⁾ ziņojumā par tiesiskumu ir uzsvērts, ka vairākās dalībvalstīs žurnālisti un citi, kas ir iesaistīti sabiedrības interešu aizsargāšanā, saistībā ar savām publikācijām un darbu arvien biežāk saskaras ar draudiem un uzbrukumiem, kas izpaužas dažādos veidos, tostarp kā SLAPP tiesvedības izvērsšana.
- (18) Skarbs piemērs, kas ilustrē, kā Savienībā tiek izmantota tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību, ir gadījums ar žurnālisti *Daphne Caruana Galizia*, pret kuru līdz viņas noslepkavošanas brīdim saistībā ar viņas pētniecisko darbu bija ierosināts vairāk nekā 40 civillietu un krimināllietu par apmelošanu un neslavas celšanu.
- (19) Eiropas Demokrātijas rīcības plānā ⁽¹³⁾, ar ko Komisija nāca klajā 2020. gada 3. decembrī, ir uzsvērtā brīvu un plurālistisku mediju būtiskā loma demokrātiskās valstīs, kā arī pilsoniskās sabiedrības nozīme. Tajā cita starpā ir uzsvērtā lielā nozīme, kas neatkarīgiem un plurālistiskiem medijiem ir kā tādiem rīcībspēkiem, kuri nodrošina iedzīvotājiem iespēju pieņemt informācijā balstītus lēmumus, kā ar to lielā loma cīņā pret manipulāciju ar informāciju un pret iejaukšanos informācijas telpā, ieskaitot dezinformāciju. Šajā kontekstā Komisija jau ir pieņēmusi Ieteikumu (ES) 2021/1534 par aizsardzības, drošības un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem Eiropas Savienībā ⁽¹⁴⁾. Minētā ieteikuma mērķis ir garantēt visiem mediju profesionāļiem drošākus tiešsaistes un bezsaistes darba apstākļus bez bailēm un iebiedēšanas. Ņemot vērā aizvien augošos draudus, ko mediju brīvībai un sabiedrības līdzdalībai rada acīmredzami nepamatota vai ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību, Savienībai būtu jāizstrādā konsekventa un iedarbīga pieeja šādas tiesvedības apkarošanai. Šis ieteikums papildina Ieteikumu (ES) 2021/1534, sniedzot konkrētus ieteikumus attiecībā uz acīmredzami nepamatotu vai ļaunprātīgu tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību. Tas attiecas ne tikai uz žurnālistu un citu mediju profesionāļu, bet arī cilvēktiesību aizstāvju aizsardzību. Šim ieteikumam būtu jāvērsas pret konkrētajiem draudiem, ko rada acīmredzami nepamatota vai ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību, un tādējādi būtu jāveicina līdzsvara un atsvara sistēmas pienācīga darbošanās veselīgā demokrātijā. Tam būtu jāsniedz dalībvalstīm norādes par to, kā veikt iedarbīgus, pienācīgus un samērīgus pasākumus, lai vērstos pret šādu tiesvedību un šajā saistībā garantētu jo īpaši žurnālistu un cilvēktiesību aizstāvju drošību. Starp ieteiktajiem pasākumiem vajadzētu būt informētības un lietpratības palielināšanai, jo īpaši tieslietu jomas profesionāļu vidū un to cilvēku vidū, pret kuriem ir vēsta acīmredzami nepamatota vai ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību, ar mērķi nodrošināt, ka tiem, pret kuriem tā ir vēsta, ir pieejams atbalsts, un veicināt pastiprinātu uzraudzību.

⁽⁸⁾ Eiropas Padomes platforma kopš 2015. gada ir palīdzējusi apkopot un izplatīt informāciju par nopietnām bažām, kas saistītas ar mediju brīvību un žurnālistu drošību Eiropas Padomes dalībvalstīs. Partnerorganizācijas, kas iesaistās platformas darbībā, – uzaicinātas starptautiskās NVO un žurnālistu asociācijas – izdod brīdinājumus par mediju brīvības pārkāpumiem un publicē gada ziņojumus par stāvokli mediju brīvības un žurnālistu drošības jomā Eiropā. Eiropas Padomes dalībvalstīm ir jārikojas un jārisina šīs problēmas, kā arī jāinformē platforma par rīcību, kas veikta, reaģējot uz šiem brīdinājumiem. To Eiropas Padomes dalībvalstu gausā reakcija, kuras ir arī ES dalībvalstis, liecina, ka ir nepieciešami papildu pasākumi. <https://www.coe.int/en/web/media-freedom>.

⁽⁹⁾ 2021. gadā Žurnālistikas un žurnālistu drošības aizsardzības veicināšanas platformā (coe.int) tika publicēti 282 brīdinājumi, no kuriem vairāki attiecas uz gadījumiem, kad tiesas process izmantots iebiedēšanai, t. i., gadījumiem, kad tiesību akti, ieskaitot aktus par neslavas celšanu, terorisma apkarošanu, valsts drošību, huligānismu vai ekstrēmisma apkarošanu, izmantoti oportunistiski, patvaļīgi vai kaitnieciski. 2021. gada ziņojumā, ko sagatavojušas Eiropas Padomes Žurnālistikas un žurnālistu drošības aizsardzības veicināšanas platformas partnerorganizācijas, tika norādīts, ka 2020. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ievērojami pieaudzis gan brīdinājumu skaits, gan ar tiem saistīto Eiropas Padomes dalībvalstu jurisdikciju skaits (1680a2440e (coe.int)).

⁽¹⁰⁾ Recommendation CM/Rec(2016)4 of the Committee of Ministers to member States on the protection of journalism and safety of journalists and other media actors, https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016806415d9#_ftn1.

⁽¹¹⁾ COM(2020) 580 final, 2020. gada 30. septembris.

⁽¹²⁾ COM(2021) 700 final, 2021. gada 20. jūlijs.

⁽¹³⁾ COM(2020) 790 final, 2020. gada 3. decembris.

⁽¹⁴⁾ Komisijas Ieteikums (ES) 2021/1534 (2021. gada 16. septembris) par aizsardzības, drošības un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem Eiropas Savienībā (OV L 331, 20.9.2021., 8. lpp.).

- (20) Lai efektīvi aizsargātu no acīmredzami nepamatotas vai ļaunprātīgas tiesvedības pret sabiedrības līdzdalību un neļautu šai parādībai iesakņoties Savienībā, dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka to tiesiskajā regulējumā, kas reglamentē tiesas procesus civilīetās, kriminālīetās, komercīetās un administratīvajās lietās, ir paredzēti aizsardzības pasākumi, kas nepieciešami, lai vērstos pret šādu tiesvedību, pilnībā ievērojot demokrātiskās vērtības un pamattiesības, ieskaitot tiesības uz taisnīgu tiesu un tiesības uz vārda brīvību. Lai nodrošinātu konsekventu un efektīvu aizsardzību no acīmredzami nepamatotas tiesvedības pret sabiedrības līdzdalību, dalībvalstīm būtu jācenšas nodrošināt, ka lietu var priekšlaicīgi izbeigt. Tām būtu arī jācenšas paredzēt citus tiesiskās aizsardzības līdzekļus pret ļaunprātīgu tiesvedību, proti, izmaksu segšanas pienākumu, saskaņā ar kuru prasītājam, kas ir ierosinājis ļaunprātīgu tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību, var uzdot segt visas tiesvedības izmaksas, kaitējuma atlīdzināšanu fiziskai vai juridiskai personai, kas pret sabiedrības līdzdalību vērstas ļaunprātīgas tiesvedības dēļ ir cietusi kaitējumu, un iespēju uzlikt iedarbīgus, samērīgus un atturošus sodus pusei, kura ierosinājusi ļaunprātīgu tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību. Galvenais mērķis, ar kādu tiesām tiek piešķirta iespēja uzlikt sodus, ir atturēt iespējamās prasītājus no ļaunprātīgas tiesvedības sākšanas pret sabiedrības līdzdalību. Šādiem sodiem vajadzētu būt proporcionāliem konstatētajām ļaunprātības pazīmēm. Nosakot sodu summas, tiesas varētu ņemt vērā iespēju, ka tiesvedībai pret sabiedrības līdzdalību varētu būt kaitīga vai atturoša ietekme, tostarp izvērtēt to saistībā ar prasības būtību, to, vai prasītājs ir ierosinājis vairākas vai saskaņotas tiesvedības līdzīgos jautājumos, un to, vai ir bijuši mēģinājumi iebiedēt vai aizskart atbildētāju vai viņam draudēt.
- (21) Dalībvalstis vajadzētu mudināt savos valsts tiesību aktos attiecībā uz iekšzemē izskatītām lietām ieviest tādas aizsardzības pasākumus, kas līdzīgi pasākumiem tajos Savienības instrumentos, kuru mērķis ir vērsties pret pārrobežu civilīetās ierosinātu nepamatotu un ļaunprātīgu tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību. Tādējādi tiktu nodrošināta konsekventa un efektīva aizsardzība pret šādu tiesvedību un varētu vieglāk novērst šīs parādības iesakņošanos Savienībā.
- (22) Dalībvalstīm būtu jo īpaši jāpārskata savs tiesiskais regulējums, kas piemērojams neslavas celšanas gadījumiem, ar mērķi nodrošināt, ka prasītāji nevar tajā ietvertos jēdzienus un definīcijas izmantot pret žurnālistiem vai cilvēktiesību aizstāvjiem acīmredzami nepamatotā vai ļaunprātīgā tiesvedībā pret sabiedrības līdzdalību.
- (23) Lai novērstu atturošu ietekmi uz sabiedriskām diskusijām, dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka sodi par neslavas celšanu nav pārmērīgi un nesamērīgi. Tām būtu jāpievērš īpaša uzmanība Eiropas Padomes vadlīnijām un ieteikumiem⁽¹⁵⁾, kas attiecas uz tiesisko regulējumu neslavas celšanas jomā, īpaši krimināltiesībām. Šajā saistībā dalībvalstis tiek mudinātas no sava tiesiskā regulējuma svītrot cietumsodu par neslavas celšanu. Eiropas Padomes Parlamentārā asambleja Rezolūcijā Nr. 1577 (2007)⁽¹⁶⁾ ir aicinājusi savas dalībvalstis, kurās joprojām par neslavas celšanu ir paredzēts cietumsods, pat ja tas faktiski netiek uzlikts, to nekavējoties atcelt. Dalībvalstis tiek arī mudinātas neslavas celšanas lietu izskatīšanā balstīties uz administratīvajiem vai civiltiesiskajiem aktiem, ja to noteikumos paredzētais sods ir maigāks nekā krimināltiesību aktos paredzētais⁽¹⁷⁾.
-
- ⁽¹⁵⁾ Cita starpā sk. Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas (PACE) Rezolūciju Nr. 1577 *Towards decriminalisation of defamation* (2007), <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17588&lang=en>, PACE ieteikumu Nr. 1814 *Towards decriminalisation of defamation* (2007), <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17587&lang=en>, Eiropas Padomes Ģenerālsēkretariāta pētījumu *Freedom of expression and defamation. A study of the case-law of the European Court of Human Rights* (2012), <https://rm.coe.int/study-on-the-alignment-of-laws-and-practices-concerning-alignment-of-l/16804915c5>, un jaunāko Eiropas Padomes pētījumu par Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru (2016), <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000016806ac95b>.
- ⁽¹⁶⁾ Resolution 1577 (2007) of Parliamentary Assembly of the Council of Europe of 4 October 2007 on towards decriminalisation of defamation, <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17588&lang=en>.
- ⁽¹⁷⁾ Sk. arī ANO Cilvēktiesību komitejas Vispārīgo komentāru Nr. 34 *Article 19: Freedom of opinion and expression*, 2011. gada 12. septembris, <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf>, un Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas Pārstāvja mediju brīvības jautājumos biroja īpašo ziņojumu *Legal harassment and abuse of the judicial system against the media*, 2021. gada 23. novembris, https://www.osce.org/files/f/documents/c/f/505075_0.pdf.

- (24) Saskaņā ar starptautisko organizāciju vadlīnijām neslavas celšanas lietas krimināltiesiskā kārtībā būtu jāizskata tikai tad, kad citas iespējas izsmeltas, un tā vietā to izskatīšanā būtu jānodrošina priekšroka administratīvajiem vai civiltiesiskajiem aktiem. ANO Cilvēktiesību komiteja⁽¹⁸⁾ un Eiropas Drošības un sadarbības organizācija⁽¹⁹⁾ ir ieteikušas svītrot neslavas celšanu no krimināllikumiem. Tāpat arī Eiropas Padome šajā jautājumā ir paudusi iebildumus⁽²⁰⁾.
- (25) Tiesības uz persondatu aizsardzību ir sīkāk noteiktas Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2016/679⁽²¹⁾. Tiesības uz persondatu aizsardzību nav absolūtas. Vispārīgās datu aizsardzības regulas (VDAR) 85. pantā ir noteikts, ka dalībvalstis ar tiesību aktiem saglabā līdzsvaru starp tiesībām uz persondatu aizsardzību un tiesībām uz vārda un informācijas brīvību, tostarp apstrādi žurnālistikas vajadzībām un akadēmiskās, mākslinieciskās vai literārās izpaušmes vajadzībām.
- (26) Dalībvalstīm būtu jānodrošina pašregulējuma struktūras un tieslietu jomas profesionāļu asociācijas vajadzības gadījumā saskaņot savus ētikas standartus, ieskaitot rīcības kodeksus, ar šo ieteikumu. Dalībvalstīm attiecīgā gadījumā būtu arī jānodrošina, ka ētikas standarti, kuru mērķis ir atturēt tieslietu jomas profesionāļus no tādas rīcības, kas varētu būt procesa ļaunprātīga izmantošana vai citu viņu profesionālo pienākumu ļaunprātīga izmantošana, kura padara tiesvedību negodprātīgu, vai kuru mērķis ir aizliegt viņiem šādi rīkoties, kā arī par šādiem pārkāpumiem paredzētie disciplinārsodi nepārprotami aptver arī acīmredzami nepamatotu vai ļaunprātīgu tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību. Tas būtu jāpapildina ar pienācīgām informētības palielināšanas un apmācības darbībām, lai vairotu zināšanas par pastāvošajiem ētikas standartiem, kuri attiecas uz acīmredzami nepamatotu vai ļaunprātīgu tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību, un vairotu šo standartu efektivitāti.
- (27) Tieslietu jomas profesionāļi ir nozīmīgi dalībnieki acīmredzami nepamatotā vai ļaunprātīgā tiesvedībā pret sabiedrības līdzdalību, jo viņi pārstāv prāvniekus, uztur apsūdzību pret personām vai izskata strīdus. Tāpēc ir ļoti būtiski, lai viņiem būtu šo pienākumu veikšanai nepieciešamās zināšanas un prasmes. Dalībvalstīm būtu jāatbalsta šie tieslietu jomas profesionāļi un jāpiedāvā viņiem apmācības iespējas. Apmācība varētu ievērojami palielināt viņu zināšanas par to, kā konstatēt acīmredzami nepamatotu vai ļaunprātīgu tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību, arī tajās lietās, kas skar kādu trešo valsti, par to, kā atbilstoši rīkoties, un viņu spējas to paveikt. Šāda apmācība būtu jāparedz tiesu iestādēm un tiesu sistēmas darbiniekiem visos tiesu organizācijas līmeņos, tostarp tiesnešiem, prokuroriem, tiesu un prokuratūru darbiniekiem, kā arī jebkuriem citiem taisnīguma nodrošināšanā iesaistītiem profesionāļiem, kas saistīti ar tiesām vai taisnīguma nodrošināšanā iesaistīti kā citādi, neatkarīgi no tā, kā tie definēti valsts tiesību aktos, kāds ir to tiesiskais statuss vai iekšējā organizācija, un tā būtu jānodrošina reģionālā un vietējā līmenī, kur acīmredzami nepamatota vai ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību var tikt ierosināta pirmajā instancē. Šāda apmācība būtu jāparedz arī citiem tieslietu jomas profesionāļiem, piemēram, kvalificētiem juristiem. Vietējo apmācības iespēju attīstīšana var veicināt apmācības ilgtermiņā.
- (28) Šādas apmācības nodrošināšana arī žurnālistiem, preses padomju locekļiem, mediju profesionāļiem un cilvēktiesību aizstāvjiem palīdzētu viņiem atpazīt šādu tiesvedību, kad viņi ar tādu saskaras, un sniegtu viņiem būtiskas juridiskas prasmes, kas palīdzētu samazināt risku tikt iesaistītiem acīmredzami nepamatotā vai ļaunprātīgā tiesvedībā pret sabiedrības līdzdalību, vai arī sniegtu viņiem labākas zināšanas, kā labāk rīkoties šādā gadījumā. Tā varētu arī dot viņiem iespējas iesaistīties adekvātā ziņošanā par SLAPP. Žurnālistu apmācībā būtu arī jāizmanto ētikas standarti un vadlīnijas, ko noteikušas valsts preses vai mediju padomes. Lai veicinātu vispārējo spēju veidošanu un pastiprinātu iestāžu reakciju uz acīmredzami nepamatotu vai ļaunprātīgu tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību, šādā apmācībā varētu iesaistīt arī datu aizsardzības iestādes, valsts cilvēktiesību institūcijas, tiesībsarga institūcijas un mediju regulējuma valsts struktūras.

⁽¹⁸⁾ ANO Cilvēktiesību komiteja, Vispārīgais komentārs Nr. 34 *Article 19: Freedoms of opinion and expression*, 2011. gada 12. septembris, <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf>.

⁽¹⁹⁾ Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas Pārstāvja mediju brīvības jautājumos birojs, īpašais ziņojums *Legal harassment and abuse of the judicial system against the media*, 2021. gada 23. novembris, https://www.osce.org/files/f/documents/c/f/505075_0.pdf.

⁽²⁰⁾ *Recommendation CM/Rec(2016)4 of the Committee of Ministers to member States on the protection of journalism and safety of journalists and other media actors*, sk. 6. punktu.

⁽²¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (OV L 119, 4.5.2016., 1. lpp.).

- (29) Juridiskās apmācības nodrošinātāji un tieslietu jomas profesionāļu asociācijas ir ļoti piemēroti, lai nodrošinātu apmācību par stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību, kā arī noteiktu šādas apmācības mērķus un vispiemērotāko apmācības metodiku. Apmācība, ko tieslietu jomas profesionāļi nodrošina citiem tieslietu jomas profesionāļiem, ļauj mācīties visiem kopā kā grupai, labāk dalīties pieredzē un vairo savstarpējo uzticību. Būtu jārosina attiecīgas prakses apmaiņa Eiropas līmenī, cita starpā izmantojot Komisijas atbalstu un iesaistot Eiropas Tiesiskās apmācības tīklu (EJTN). Lai apmācības darbības būtu iedarbīgas un ilgtspējīgas, ir ārkārtīgi svarīgi iesaistīt praktizējošus juristus un viņu profesionālās asociācijas visā procesā, sākot no vajadzību analīzes sagatavošanas un beidzot ar rezultātu izvērtēšanu.
- (30) Apmācībā būtu jāpievēršas vārda un informācijas brīvībai un citām pamattiesībām, kas paredzētas Eiropas Savienības Pamattiesību hartā un Eiropas Cilvēktiesību konvencijā, kā arī valsts tiesību aktos, un būtu jāietver praktiskas norādes par to, kā piemērot attiecīgo judikatūru, pamattiesību (ieskaitot vārda brīvības) ierobežojumiem un par līdzsvara rašanu starp šīm pamattiesībām, kā arī par procesuālajām garantijām un citiem valsts tiesību aktos paredzētiem attiecīgiem noteikumiem. Būtu pienācīgi jāņem vērā Eiropas Padomes rokasgrāmata praktizējošiem juristiem par Eiropas Cilvēktiesību konvencijā paredzēto tiesību uz vārda brīvību aizsardzību ⁽²²⁾.
- (31) Apmācībā cita starpā būtu jāpievēršas persondatu aizsardzībai, kurus var izmantot, lai sāktu stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību. Tajā būtu jāaplūko arī manipulācija ar informāciju un ieviešanās informācijas telpā, ieskaitot dezinformāciju.
- (32) Apmācībā būtu jāņem vērā valsts tiesiskais regulējums un konteksts. Apvienojot tos strukturētā un konsekventā veselumā kopā ar Eiropas Padomes izstrādātajiem norādījumiem, liecībām no personām, kas bijušas pakļautas acīmredzami nepamatotai vai ļaunprātīgai tiesvedībai pret sabiedrības līdzdalību, un citu dalībvalstu paraugpraksi, varētu palīdzēt veiksmīgi sasniegt mācību mērķus, kas izvirzīti apmācībā par stratēģisku tiesvedību. Apmācību var izmantot arī, lai veicinātu paraugprakses apmaiņu starp dalībvalstīm.
- (33) Lai sasniegtu plašāku auditoriju un vairotu atbalstu, apmācībā par stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību būtu pēc iespējas labāk arī jāizmanto jaunās tehnoloģijas, ieskaitot mācības tiešsaistē. Piekļuve e-resursiem, jaunākajiem materiāliem un atsevišķiem mācīšanās rīkiem, kas ir saistīti ar attiecīgajiem tiesību aktiem un norādēm, papildinātu šādu apmācības pasākumu sniegtos ieguvumus.
- (34) Lai veicinātu sinerģiju ar līdzīgām tieslietu jomas profesionāļu apmācības iniciatīvām, apmācībā, kas attiecas uz saistītiem tematiem, piemēram, uz vārda brīvību un ētiku juridiskajā jomā, varētu iekļaut apmācības moduļus par stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību. Būtu jāmudina izmantot jau pastāvošus materiālus un mācību praksi, piemēram, tos, kas tiek popularizēti Eiropas e-tiesiskuma portālā, UNESCO globālo rīkkopu tiesu sistēmas dalībniekiem ⁽²³⁾ un Eiropas Padomes tiešsaistes kursus *HELP (Human Rights Education for Legal Professionals – juridiskās jomas profesionāļu izglītība par cilvēktiesībām)* ⁽²⁴⁾.
- (35) Jautājuma par stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību iekļaušana tieslietu un žurnālistikas mācību programmās palīdzētu sniegt tieslietu jomas profesionāļiem un žurnālistiem labākas zināšanas par to, kā atpazīt šādu tiesvedību, un specifiskas zināšanas par to, kā atbilstoši rīkoties, kā arī veicinātu lektoru speciālo zināšanu un profesionālās kompetences pilnveidi. Šādas zināšanas varētu sniegt augstākās izglītības iestādes papildu kursus vai semināros augstākās izglītības grāda programmas pēdējos mācību gados, piemēram, tieslietu un žurnālistikas studentiem.
- (36) Dalībvalstīm būtu jāatbalsta informētības palielināšanas kampaņas par stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību, kuras citu starpā organizē nacionālās struktūras, tādas kā valsts cilvēktiesību institūcijas un pilsoniskās sabiedrības organizācijas.

⁽²²⁾ Eiropas Padomes rokasgrāmata praktizējošiem juristiem *Protecting the right to freedom of expression under the European Convention on Human Rights* (2017), <https://rm.coe.int/handbook-freedom-of-expression-eng/1680732814>.

⁽²³⁾ *Global toolkit for judicial actors: international legal standards on freedom of expression, access to information and safety of journalists* (2021), <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000378755>.

⁽²⁴⁾ <https://www.coe.int/en/web/help/home>.

- (37) Komunikācijas pasākumi, kas attiecas uz stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību, varētu būt publikācijas, ziņojumi, atklātas sanāksmes, konferences, darbsemināri un tīmekļsemināri.
- (38) Tiem, pret kuriem vērsta acīmredzami nepamatota vai ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību, bieži vien ir grūti atrast informāciju par pieejamajiem atbalsta resursiem. Lai būtu vieglāk saprast, kuras vienības vai struktūras var sniegt palīdzību saistībā ar stratēģisku tiesvedību, un lai nodrošinātu, ka atbalsts cīņā pret šādu tiesvedību ir iedarbīgs, informācija būtu jāvāc un bez maksas jādara pieejama vienuviet un tai vajadzētu būt viegli pieklūstamai. Tādēļ katrai dalībvalstij būtu jāizveido viens valsts kontaktpunkts, kas vāc un izplata informāciju par pieejamajiem resursiem.
- (39) Darbībās, ar kurām tiek palielināta informētība par stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību, par mērķi būtu jāizvirza uzdevums palielināt informētību par to, cik svarīga ir publiska telpa, kurā cilvēki var demokrātiski piedalīties un kura ļauj iedzīvotāju redzeslokā nonākt daudzveidīgiem uzskatiem un uzticamai un objektīvai informācijai.
- (40) Informētības palielināšanas kampaņas būtu jāaskaņo ar valsts kontaktpunktiem un citām kompetentām iestādēm, lai nodrošinātu, ka tās ir iedarbīgas. Būtu jācenšas arī nodrošināt to sinerģiju ar informētības palielināšanas kampaņām, kas attiecas uz citiem, saistītiem jautājumiem, piemēram, kampaņām, kuru mērķis ir veicināt atklātas, brīvas un godīgas diskusijas, un tiesību uz vārda brīvību aizsardzība, un tās būtu jāiekļauj informētības palielināšanas darbībās, kas veicina aktīvu pilsoniskumu, uzskatu plurālismu un piekļuvi uzticamai informācijai. Attiecīgā gadījumā būtu jācenšas nodrošināt to sinerģiju arī ar noturības veidošanu, kurā par pamatu izmantota medijpratība, informācijpratība, žurnālistikas standarti un faktu pārbaude, tādu pasākumu kontekstā, kas ir vērsti pret dezinformāciju, manipulāciju ar informāciju un iejaukšanos informācijas telpā, tai skaitā no ārvalstīm. Mērķauditorija citu starpā varētu iekļaut tādas specifiskas grupas kā mediju profesionāļus, tieslietu jomas profesionāļus un pilsoniskās sabiedrības organizāciju dalībniekus, komunikācijas speciālistus, akadēmiskās aprindas, domnīcas, politiķus, ierēdņus, valsts iestādes un privātus uzņēmumus.
- (41) Dalībvalstīm ar visiem līdzekļiem, ko tās uzskata par atbilstošiem, būtu jācenšas nodrošināt, ka ir vairāk pieejama informācija par to tiesiskajā regulējumā paredzētajiem procesuālajiem aizsardzības līdzekļiem un citiem aizsardzības līdzekļiem, arī informācija par vienībām vai struktūrām, ar ko var sazināties, lai saņemtu palīdzību cīņā pret acīmredzami nepamatotu vai ļaunprātīgu tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību.
- (42) Šādi atbalsta resursi var būt, piemēram, juridiskie biroji, kas *pro bono* aizstāv cilvēkus, pret kuriem vērsta acīmredzami nepamatota vai ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību, universitāšu juridiskās prakses un palīdzības centri, kas sniedz šādu atbalstu, organizācijas, kas reģistrē SLAPP tiesvedības gadījumus un ziņo par tiem, un organizācijas, kas sniedz finansiālu un citu veidu palīdzību cilvēkiem, pret kuriem vērsta acīmredzami nepamatota vai ļaunprātīga tiesvedība.
- (43) Tiem, pret kuriem vērsta acīmredzami nepamatota vai ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību, ir jābūt pietiekami gataviem stāties šādai tiesvedībai pretī. Tāpēc dalībvalstīs ir jāattīsta spējas sniegt atbalstu cilvēkiem, pret kuriem vērsta šāda tiesvedība. Dalībvalstīm būtu jāsniedz finansējumus organizācijām, kas sniedz konsultācijas un atbalstu cilvēkiem, pret kuriem vērsta acīmredzami nepamatota vai ļaunprātīga tiesvedība, un jāinformē tās par Savienības līmenī pieejamo finansējumu.
- (44) Lai stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību varētu labāk apkarot, šī parādība ir sistemātiskāk jāuzrauga. Savāktajiem datiem būtu jāsniedz pietiekama informācija, lai iestādes un citas attiecīgas ieinteresētās personas varētu šo parādību novērtēt kvantitatīvi un labāk izprast, cita starpā ar nolūku sniegt vajadzīgo atbalstu cilvēkiem, pret kuriem vērsta šāda tiesvedība. Dalībvalstīm atbilstoši savai institucionālajai kārtībai tieslietu statistikas jomā ⁽²⁵⁾ būtu jāuzdod vienai vai vairākām iestādēm vākt un apkopot datus par valsts tiesās sāktu stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību. Šīs iestādes var vākt datus no vairākām ieinteresētajām personām. Lai atvieglotu datu vākšanu, iestādes, kurām uzticēts vākt datus, var izveidot kontaktpunktus, lai tiesu iestādes, profesionālās organizācijas, nevalstiskās organizācijas, cilvēktiesību aizstāvji, žurnālisti un citas ieinteresētās personas varētu

⁽²⁵⁾ Sk. Pamatnostādnes par tiesu statistiku (*Guidelines on judicial statistics*), ko Eiropas Tiesu sistēmas efektivitātes komisija (CEPEJ) pieņēma savā 12. plenārsēdē (Strasbūra, 2008. gada 10. un 11. decembris), CEPEJ-GT-EVAL (coe.int).

dalīties ar datiem par stratēģisku tiesvedību. Dalībvalstīm būtu vienai no šīm iestādēm jāuzdod koordinēt šo informāciju un katru gadu, sākot ar 2023. gada beigām, apkopotā veidā paziņot valsts mērogā savāktos datus Komisijai. Dalībvalstīm būtu jānodrošina pārskatatbaidība par savāktajiem datiem. Tādēļ tām būtu jānodrošina, ka datu vākšanas process atbilst profesionālajiem standartiem un ka iestādes, kam ir uzticēts vākt datus un sagatavot statistiku, ir pietiekami autonomas. Būtu jāievēro datu aizsardzības prasības.

- (45) Uzticot iestādēm datu vākšanu un ziņošanu, dalībvalstis varētu apsvērt iespēju veidot sinerģiju ar attiecīgiem instrumentiem tiesiskuma un pamattiesību aizsardzības jomā. Liela loma var būt valstu cilvēktiesību institūcijām, ja tādas ir izveidotas, un nozīme var būt arī citām vienībām, piemēram, tiesībsarga birojiem, līdztiesības iestādēm vai kompetentajām iestādēm, piemēram, tām, kas ieceltas saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2019/1937 ⁽²⁶⁾. Valstu kontaktpunkti, kas sniedz pārskatu par atbalsta resursiem, un vienības vai iestādes, kam uzticēts vākt un ziņot datus, varētu atrasties vienā un tai pašā organizācijā, ņemot vērā šajā ieteikumā aprakstītās prasības un kritērijus.
- (46) Iestādēm, kurām uzticēts vākt datus, būtu jāpublicē informācija par stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību pieklūstamā formātā savā tīmekļa vietnē un attiecīgā gadījumā arī izmantojot citus atbilstošus rīkus. To darot, tām būtu jānodrošina, ka tiek pilnībā ievērotas to personu pamattiesības, kuras ir iesaistītas acīmredzami nepamatotā vai ļaunprātīgā tiesvedībā pret sabiedrības līdzdalību, ieskaitot tiesības uz privātumu un persondatu aizsardzību.
- (47) Lai noteiktu, cik ilgi ir notikuši procesi, kas saistīti ar acīmredzami nepamatotu vai ļaunprātīgu tiesvedību, būtu jāvāc precīza informācija par notikumiem, darbībām vai rīcību, ar ko sāka un beigta šāda tiesvedība, un to datumu, kad vien tas iespējams. Savāktajiem datiem attiecīgā gadījumā būtu arī jāsniedz informācija par lietas kontekstu, piemēram, gadījumos, kad pirms tam jau vairākkārt ir notikusi tiesvedība, kas vērsta pret to pašu atbildētāju vai ko ierosinājis tas pats prasītājs.
- (48) Vajadzības gadījumā Komisijas izveidotā ES ekspertu grupa cīņai pret *SLAPP* ⁽²⁷⁾ varētu palīdzēt dalībvalstīs izstrādāt salīdzināmus kritērijus, ko varētu vienkārši izmantot iestādes, kurām uzticēts vākt un ziņot datus par stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību.
- (49) ES ekspertu grupa cīņai pret *SLAPP* atbalsta prakses un zināšanu apmaiņu un izplatīšanu praktiķu vidū jautājumos, kas saistīti ar *SLAPP*. Cita starpā tā varētu sniegt tehnisku palīdzību iestādēm saistībā ar kontaktpunktu izveidi, apmācības materiālu izstrādi un juridiskās palīdzības organizēšanu.
- (50) Ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/692 ⁽²⁸⁾ izveidotās programmas "Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības" (*CERV*) mērķis ir aizsargāt un veicināt Līgumos un Hartā nostiprinātās tiesības un vērtības. Lai saglabātu un turpmāk attīstītu demokrātisku sabiedrību, kuras pamatā ir tiesiskums, *CERV* programmā cita starpā ir paredzēta iespēja finansēt pasākumus, kas attiecas uz spēju veidošanu un informētības palielināšanu saistībā ar Hartu, ieskaitot pasākumus, kas attiecas uz vārda brīvību. Ar Regulu (ES) 2021/692 ⁽²⁹⁾ izveidotajā programmā "Tiesiskums" cita starpā ir paredzēta iespēja finansēt ar tiesu sistēmas personāla apmācību saistītus pasākumus, lai sekmētu tādu kopīgu juridisko un tieslietu kultūru, kuras pamatā ir tiesiskums, un atbalstītu un veicinātu to Savienības juridisko instrumentu konsekventu un iedarbīgu īstenošanu, kas ir nozīmīgi programmas īstenošanas kontekstā,

⁽²⁶⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/1937 (2019. gada 23. oktobris) par to personu aizsardzību, kuras ziņo par Savienības tiesību aktu pārkāpumiem (OV L 305, 26.11.2019., 17. lpp.).

⁽²⁷⁾ Komisijas ekspertu grupu un līdzīgu struktūru reģistrs (europa.eu).

⁽²⁸⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/692 (2021. gada 28. aprīlis), ar ko izveido programmu "Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības" un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1381/2013 un Padomes Regulu (ES) Nr. 390/2014 (OV L 156, 5.5.2021., 1. lpp.).

⁽²⁹⁾ Regulas (ES) 2021/692 mērķis ir sekmēt Eiropas tiesiskuma telpas attīstību un stiprināt demokrātiju, tiesiskumu un pamattiesību aizsardzību.

IR PIEŅĒMUSI ŠO IETEIKUMU.

PRIEKŠMETS

1. Šajā ieteikumā dalībvalstīm ir sniegtas norādes par to, kā īstenot iedarbīgus, atbilstošus un samērīgus pasākumus, lai apkarotu acīmredzami nepamatotu vai ļaunprātīgu tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību un aizsargātu pret šādu tiesvedību jo īpaši žurnālistus un cilvēktiesību aizstāvjus, pilnībā ievērojot demokrātijas vērtības un pamattiesības.

PIEMĒROJAMĀIS REGULĒJUMS

2. Kopumā dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka to piemērojamajā tiesiskajā regulējumā ir paredzēti aizsardzības pasākumi, kas vajadzīgi, lai apkarotu stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību, pilnībā ievērojot demokrātijas vērtības un pamattiesības, ieskaitot tiesības uz taisnīgu tiesu un tiesības uz vārda brīvību.
3. Dalībvalstīm būtu jācenšas nodrošināt, ka ir pieejami procesuāli aizsardzības pasākumi, kas ļauj priekšlaicīgi izbeigt acīmredzami nepamatotu tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību. Tām būtu arī jācenšas paredzēt citus tiesiskās aizsardzības līdzekļus pret ļaunprātīgu tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību, proti, izmaksu segšanas pienākumu, saskaņā ar kuru prasītājam, kas ir ierosinājis ļaunprātīgu tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību, var uzdot segt visas tiesvedības izmaksas, kaitējuma atlīdzināšanu fiziskai vai juridiskai personai, kas pret sabiedrības līdzdalību vērstas ļaunprātīgas tiesvedības dēļ ir cietusi kaitējumu, un iespēju uzlikt iedarbīgus, samērīgus un atturošus sodus pusei, kura ierosinājusi ļaunprātīgu tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību.
4. Dalībvalstis vajadzētu mudināt savos valsts tiesību aktos attiecībā uz iekšzemē izskatītām lietām ieviest tādas aizsardzības pasākumus, kas līdzīgi pasākumiem tajos Savienības instrumentos, kuru mērķis ir vērsties pret pārobežu civiltietās ierosinātu nepamatotu un ļaunprātīgu tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību.
5. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka to noteikumiem, ko piemēro neslavas celšanai, nav nepamatotas ietekmes uz vārda brīvību, atklātas, brīvas un plurālistiskas mediju vides pastāvēšanu un sabiedrības līdzdalību.
6. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka to noteikumi, ko piemēro neslavas celšanai, kā arī tajos izmantotie jēdzieni ir pietiekami skaidri, lai samazinātu to nepareizas vai ļaunprātīgas izmantošanas risku.
7. Dalībvalstīm būtu arī jānodrošina, ka sodi par neslavas celšanu nav pārmērīgi un nesamērīgi. Dalībvalstīm būtu ļoti rūpīgi jāņem vērā Eiropas Padomes vadlīnijas un ieteikumi⁽³⁰⁾, kas attiecas uz tiesisko regulējumu neslavas celšanas jomā, īpaši krimināltiesībām. Šajā saistībā dalībvalstis tiek mudinātas no sava tiesiskā regulējuma svītrot cietumsodu par neslavas celšanu. Dalībvalstis tiek mudinātas neslavas celšanas lietu izskatīšanā balstīties uz administratīvajiem vai civiltiesiskajiem aktiem⁽³¹⁾, ja to noteikumos paredzētais sods ir maigāks nekā krimināltiesību aktos paredzētais.

⁽³⁰⁾ Cita starpā sk. Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas (PACE) Rezolūciju Nr. 1577 *Towards decriminalisation of defamation* (2007), <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17588&lang=en>, PACE Ieteikumu Nr. 1814 *Towards decriminalisation of defamation* (2007), <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17587&lang=en>, Eiropas Padomes Ģenerālsekretariāta pētījumu *Freedom of expression and defamation. A study of the case-law of the European Court of Human Rights* (2012), <https://rm.coe.int/study-on-the-alignment-of-laws-and-practices-concerning-alignment-of-l/16804915c5>, un jaunāko Eiropas Padomes pētījumu par Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru (2016), <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ac95b>.

⁽³¹⁾ Neslavas celšanas dekriminalizāciju prasa ne tikai Eiropas Padome (sk. iepriekšējo zemsvītras piezīmi) – tā tiek aizvien vairāk prasīta visā pasaulē. Sk. ANO Cilvēktiesību komitejas Vispārīgo komentāru Nr. 34 *Article 19: Freedoms of opinion and expression*, 2011. gada 12. septembris, <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf>, un Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas Pārstāvja mediju brīvības jautājumos biroja īpašo ziņojumu *Legal harassment and abuse of the judicial system against the media*, 2021. gada 23. novembris, https://www.osce.org/files/f/documents/c/f/505075_0.pdf.

8. Dalībvalstīm būtu jācenšas savos tiesību aktos nodrošināt pienācīgu mijiedarbību starp tiesībām uz persondatu aizsardzību un tiesībām uz vārda un informācijas brīvību, lai panāktu līdzsvaru starp šīm abām tiesībām, kā prasīts Regulas (ES) 2016/679 85. panta 2. punktā.
9. Dalībvalstīm būtu jāveic atbilstoši pasākumi, lai nodrošinātu, ka ētikas noteikumos, kas regulē tieslietu jomas profesionāļu rīcību, un disciplinārsodos par šo noteikumu pārkāpšanu ir ņemti vērā un iekļauti atbilstoši pasākumi, ar ko atturēt no acīmredzami nepamatotas vai ļaunprātīgas tiesvedības pret sabiedrības līdzdalību. Dalībvalstīm būtu jānodrošina pašregulējuma struktūras un tieslietu jomas profesionāļu asociācijas saskaņot savus ētikas standartus, ieskaitot rīcības kodeksus, ar šo ieteikumu. Ir ieteicama arī pienācīga informētības palielināšana un apmācība.

APMĀCĪBA

10. Dalībvalstīm būtu jāatbalsta apmācības iespējas, kas attiecas uz stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību un paredzētas tieslietu jomas profesionāļiem, piemēram, tiesu iestādēm un tiesu darbiniekiem visos tiesu organizācijas līmeņos, kvalificētiem juristiem, kā arī cilvēkiem, kurus varētu skart šāda tiesvedība. Apmācību galvenajam uzdevumam vajadzētu būt nodrošināt speciālās zināšanas, kas vajadzīgas, lai konstatētu šādu tiesvedību un varētu atbilstoši reaģēt uz to.
11. Dalībvalstīm būtu jānodrošina tieslietu jomas profesionāļu asociācijas un juridiskās apmācības nodrošinātāji sniegt apmācību par to, kā rīkoties acīmredzami nepamatotas vai ļaunprātīgas tiesvedības pret sabiedrības līdzdalību gadījumā. Komisija mudinās Eiropas līmeņa apmācības nodrošinātājus, piemēram, Eiropas Tiesiskās apmācības tīklu, sniegt šādu apmācību. Apmācības izstrādē, organizēšanā, īstenošanā un izvērtēšanā būtu jāiesaista praktizējoši juristi un to profesionālās asociācijas.
12. Apmācībā būtu jāaplūko attiecīgie ES Pamattiesību hartas un Eiropas Cilvēktiesību konvencijas aspekti. Tajā būtu jāiekļauj praktiskas norādes par to, kā piemērot Savienības tiesību aktus, valsts judikatūru, Eiropas Savienības Tiesas judikatūru un Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, par to, kā pārliecināties, ka vārda brīvības izmantošanas ierobežojumi atbilst prasībām, kas noteiktas Hartas 52. pantā un Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 10. panta 2. punktā, kā arī par līdzsvara rašanu starp vārda un informācijas brīvību un citām pamattiesībām.
13. Apmācībā būtu jāaplūko arī procesuālie aizsardzības pasākumi pret stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību, ja tādi ir pieejami, kā arī jurisdikcija un attiecīgi piemērojami tiesību akti pamattiesību jomā, krimināllietās, administratīvajās lietās, civillietās un komercietās.
14. Apmācības pasākumos būtu jāpievēršas arī Regulā (ES) 2016/679 noteiktajam dalībvalstu pienākumam ar tiesību aktiem nodrošināt līdzsvaru starp persondatu aizsardzību un tiesībām uz vārda un informācijas brīvību. Tajos būtu jāaplūko noteikumi, ko dalībvalstis pieņēmušas šajā nolūkā, un konkrētie izņēmumi un atkāpes no Regulas (ES) 2016/679, kurus piemēro tādai datu apstrādei, ko veic žurnālistikas vajadzībām vai akadēmiskās, mākslinieciskās vai literārās izpausmes vajadzībām ⁽³²⁾. Būtu pienācīgi jāņem vērā šā ieteikuma pielikumā minētie elementi.
15. Dalībvalstīm būtu jāapsver iespēja šādu apmācību iekļaut apmācībā par vārda brīvību un ētiku juridiskajā jomā.
16. Žurnālistu, citu mediju profesionāļu un cilvēktiesību aizstāvju apmācībai vajadzētu stiprināt viņu spējas atbilstoši rīkoties acīmredzami nepamatotas vai ļaunprātīgas tiesvedības pret sabiedrības līdzdalību gadījumā. Tajā būtu jākoncentrējas uz to, kā atpazīt acīmredzami nepamatotu vai ļaunprātīgu tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību un kā viņiem rīkoties, ja pret viņiem ir vēsta šāda tiesvedība, un būtu jāiesniedz informācija par viņu tiesībām un pienākumiem, lai viņi varētu veikt nepieciešamās darbības ar mērķi aizsargāties pret šādu tiesvedību. Žurnālistu apmācībā būtu arī jāiekļauj ētikas standarti un vadlīnijas, ko noteikušas valsts preses vai mediju padomes.

⁽³²⁾ Sīkāku informāciju par VDAR 85. panta transponēšanu valstu tiesību aktos skatīt dienestu darba dokumenta 26. lappusē.

17. Dalībvalstis varētu mudināt augstākās izglītības iestādes iekļaut zināšanas par to, kā atpazīt stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību, savās mācību programmās, īpaši tieslietu un žurnālistikas grāda programmās.
18. Apmācībā varētu iekļaut liecības no cilvēkiem, pret kuriem bijusi vērsta acīmredzami nepamatota vai ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību. Apmācībā varētu arī, pēc iespējas labāk izmantojot zināšanas, kas radītas ES ekspertu grupā cīņai pret SLAPP, veicināt pieredzes apmaiņu starp dalībvalstīm.

INFORMĒTĪBAS PALIELINĀŠANA

19. Dalībvalstis tiek mudinātas atbalstīt iniciatīvas, kuru mērķis ir palielināt informētību un organizēt informatīvas kampaņas par stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību, ieskaitot valstu cilvēktiesību institūciju un pilsoniskās sabiedrības organizāciju iniciatīvas. Būtu īpaši jācenšas sasniegt cilvēkus, kas varētu tikt pakļauti šādai tiesvedībai.
20. Informētības palielināšanas pasākumos būtu jācenšas izskaidrot pret sabiedrības līdzdalību vērstas acīmredzami nepamatotas vai ļaunprātīgas tiesvedības jautājumu vienkārši un saprotami, lai šādu tiesvedību varētu viegli atpazīt.
21. Informētības palielināšanas pasākumos būtu jāsniedz informācija par pastāvošajām atbalsta struktūrām, tostarp jāatsaucas uz valsts kontaktpunktiem, kas vāc un izplata informāciju par pieejamajiem resursiem. Informētības palielināšanas centienos būtu arī jāsniedz skaidrs pārskats par juridiskajiem aizsargmehānismiem, kas saskaņā ar valsts regulējumu ir pieejami gadījumos, kad notiek acīmredzami nepamatota vai ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību, un par to, kā šos mehānismus varētu iedarbīgi izmantot.
22. Acīmredzami nepamatotai vai ļaunprātīgai tiesvedībai pret sabiedrības līdzdalību varētu pievērsties arī informētības palielināšanas kampaņās, kas cīnās pret negatīvu attieksmi, stereotipiem un aizspriedumiem.
23. Labāka izpratne par to, kāda veida un apmēra sekas atstāj acīmredzami nepamatota vai ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību, būtu jāveicina arī informētības palielināšanas pasākumos, kas attiecas uz tiesībām uz vārda brīvību un paredzēti konkrētām grupām, piemēram, mediju profesionāļiem, tieslietu jomas profesionāļiem, pilsoniskās sabiedrības organizāciju dalībniekiem, akadēmiskajām aprindām, domnīcām, komunikācijas speciālistiem, ierēdņiem, politiķiem, valsts iestādēm un privātiem uzņēmumiem.

ATBALSTA MEHĀNISMI

24. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka personām, pret kurām ir vērsta acīmredzami nepamatota vai ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību, ir piekļuve individuālam un neatkarīgam atbalstam. Tādēļ dalībvalstīm būtu jāapzina un jāatbalsta organizācijas, kas sniedz norādījumus un atbalstu šādām personām. Minētās organizācijas var būt, piemēram, tieslietu jomas profesionāļu asociācijas, mediju un preses padomes, cilvēktiesību aizstāvju jumta asociācijas, Savienības un valsts līmeņa asociācijas, juridiskie biroji, kas *pro bono* aizstāv personas, pret kurām vērsta acīmredzami nepamatota vai ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību, universitāšu juridiskās prakses un palīdzības centri un citas nevalstiskas organizācijas.
25. Katrai dalībvalstij būtu jāizveido kontaktpunkts, kas vāc un izplata informāciju par visām organizācijām, kuras sniedz norādījumus un atbalstu personām, pret ko ir vērsta acīmredzami nepamatota vai ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību.
26. Dalībvalstis tiek mudinātas izmantot valsts un Savienības finansējumu, lai sniegtu finansiālu atbalstu organizācijām, kas sniedz norādījumus un atbalstu personām, pret kurām ir vērsta acīmredzami nepamatota vai ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību, un informēt šīs organizācijas par Savienības līmenī pieejamo finansējumu, jo īpaši tamdēļ, lai nodrošinātu, ka tām ir pietiekami resursi, lai ātri reaģētu uz šādu tiesvedību.

27. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka atbildētājiem acīmredzami nepamatotā vai ļaunprātīgā tiesvedībā pret sabiedrības līdzdalību ir pieejama cenas ziņā pieņemama un viegli piekļūstama juridiskā palīdzība.
28. Dalībvalstīm būtu jāveicina informācijas un paraugprakses apmaiņa starp organizācijām, kuras sniedz norādījumus un atbalstu personām, pret ko ir vērsta acīmredzami nepamatota vai ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību.

DATU VĀKŠANA, ZIŅOŠANA UN UZRAUDZĪBA

29. Dalībvalstīm atbilstoši savai institucionālajai kārtībai tieslietu statistikas jomā būtu jāuzdod vienai vai vairākām iestādēm uzdevums vākt un apkopot datus par dalībvalsts jurisdikcijā sāktu stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību, pilnīgi ievērojot datu aizsardzības prasības. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka viena iestāde ir atbildīga par uzdevumu koordinēt šo informāciju un katru gadu, sākot ar 2023. gada beigām, apkopotā veidā paziņot valsts mērogā savāktos datus Komisijai, pilnīgi ievērojot datu aizsardzības prasības. Komisija katru gadu publicēs saņemtās informācijas kopsavilkumu.
30. Vajadzības gadījumā ES ekspertu grupa cīņai pret *SLAPP* varētu atbalstīt datu vākšanas standartu un veidņu izstrādi un pēc iespējas labāku izmantošanu.
31. 29. punktā minētajos datos būtu jāatspoguļo:
- a) cik daudz lietās attiecīgajā gadā ir sāktas acīmredzami nepamatota vai ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību;
 - b) cik daudz lietu, kurās ierosināta acīmredzami nepamatota vai ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību, attiecīgajā gadā, sākot no 2022. gada, ir priekšlaicīgi izbeigtas vai nu lietas būtības, vai procesuālu iemeslu dēļ;
 - c) tiesvedības gadījumu skaits sadalījumā pa atbildētāja veidiem (piem., žurnālists, cilvēktiesību aizstāvis, preses kanāls);
 - d) tiesvedības gadījumu skaits sadalījumā pa prasītāja veidiem (piem., politiķis, privātpersona, uzņēmums; ārvalsts vai vietējā struktūra);
 - e) skaitļi, kas raksturo sabiedrības līdzdalības darbības, uz kuru pamata tikusi sāktas tiesvedības;
 - f) aplēses attiecībā uz sākotnējās atlīdzības par zaudējumiem summu, ko prasa prasītāji;
 - g) apraksts par dažādiem juridiskā pamata veidiem, ko prasītāji izmanto, un ar tiem saistītie skaitļi;
 - h) skaitļi, kas raksturo tiesvedības ilgumu, aptverot visas instances;
 - i) skaitļi, kas attiecas uz pārrobežu elementiem; kā arī
 - j) citi pieejami dati, ieskaitot datus par tiesvedības izmaksām, un attiecīgā un atbilstošā gadījumā attiecīgi skaitļi, kas raksturo lietu vēsturisko fonu.
32. 29. punktā minētajai iestādei, kas nodrošina koordināciju, dati būtu jāpublicē piekļūstamos formātos savā tīmekļa vietnē un attiecīgā gadījumā arī izmantojot citus atbilstošus rīkus, tai pašā laikā veicot nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu to personu tiesību aizsardzību, kuras ir iesaistītas acīmredzami nepamatotā vai ļaunprātīgā tiesvedībā pret sabiedrības līdzdalību.

NOBEIGUMA NOTEIKUMI

33. Dalībvalstīm būtu pilnvērtīgi jāizmanto Savienības līmenī pieejamais finansiālais atbalsts, lai īstenotu konkrētos šā ieteikuma noteikumus, un būtu jāpopularizē publiskām un privātām vienībām, ieskaitot pilsoniskās sabiedrības organizācijām, pieejamās finansējuma iespējas, īpaši tās, kas pieejamas CERV programmā un programmā "Tiesiskums".

34. Dalībvalstīm līdz 2023. gada beigām un pēc tam pēc pieprasījuma, ievērojot datu aizsardzības noteikumus, būtu jānosūta Komisijai ziņojums par šā ieteikuma īstenošanu, kurā iekļauti agregēti dati, kas apkopoti dalībvalsts līmenī. Komisija pēc vajadzības attiecīgās diskusiju platformās diskutēs ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām par pasākumiem un darbībām, kas veikti, lai piemērotu šo ieteikumu.
35. Komisija ne vēlāk kā piecus gadus pēc šā ieteikuma pieņemšanas novērtēs ieteikuma ietekmi uz situācijas attīstību pret sabiedrības līdzdalību vērstas acīmredzami nepamatotas vai ļaunprātīgas tiesvedības jomā Eiropas Savienībā. Uz tā pamata Komisija noteiks, vai ir vajadzīgas papildu darbības, lai pienācīgi aizsargātu personas, pret kurām ir vērsta šāda tiesvedība, ņemot vērā Komisijas ziņojumos par tiesiskumu izdarītos secinājumus un citu būtisku informāciju, ieskaitot ārējus datus.

Briselē, 2022. gada 27. aprīlī

Komisijas vārdā –
Komisijas loceklis
Didier REYNERS

PIELIKUMS

Elementi, ko varētu iekļaut apmācībā par prasībām, kuras attiecas uz datu aizsardzību un uz kuru pamata ir ierosināta acīmredzami nepamatota vai ļaunprātīga tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību (pazīstama ar saīsināto nosaukumu “SLAPP”):

- tiesību akti, kurus dalībvalstis pieņēmušas, lai panāktu līdzsvaru starp tiesībām uz persondatu aizsardzību un tiesībām uz vārda un informācijas brīvību, un kuros attiecībā uz datu apstrādi, ko veic žurnālistikas vajadzībām vai akadēmiskās, mākslinieciskās vai literārās izpausmes vajadzībām, ir noteikti izņēmumi vai atkāpes no VDAR 85. panta 2. punktā izklāstītajiem noteikumiem, ja šie izņēmumi vai atkāpes ir vajadzīgi, lai panāktu līdzsvaru starp minētajām tiesībām,
- attiecībā uz VDAR noteikto datu subjekta tiesību izmantošanu VDAR 12. panta 5. punktā ir noteikts, ka pieprasījumus, kas ir acīmredzami nepamatoti vai pārmērīgi, var atteikties izpildīt (vai par to izpildi var pieprasīt saprātīgu maksu),
- VDAR 16. pantā paredzētās tiesības labot datus attiecas tikai uz gadījumiem, kad persondati ir neprecīzi; turklāt tiesības uz nepilnīgu persondatu papildināšanu nav automātiskas un ir atkarīgas no apstrādes nolūka,
- attiecībā uz tiesību tikt aizmirstam īstenošanu VDAR ir noteikts, ka šīs tiesības nepiemēro, ciktāl apstrāde ir nepieciešama, lai īstenotu tiesības uz vārda un informācijas brīvību (VDAR 17. panta 3. punkta a) apakšpunkts),
- lai aizkavētu centienus izvēlēties labvēlīgāko tiesu, VDAR 79. panta 2. punktā ir noteikts, ka prasību pret datu pārzini vai apstrādātāju, piemēram, žurnālistu, tiesību aizstāvi, pilsoniskās sabiedrības dalībnieku, mediju uzņēmumu, var celt tās dalībvalsts tiesās, kurā atrodas pārzina vai apstrādātāja uzņēmējdarbības vieta, vai tās dalībvalsts tiesās, kurā atrodas datu subjekta pastāvīgā dzīvesvieta, ja vien pārzinis vai apstrādātājs nav dalībvalsts publiska iestāde, kas rīkojas, pildot savas publiskās pilnvaras; šis noteikums liedz visas iespējas iesniegt prasību par datu aizsardzības noteikumu pārkāpumu, tostarp prasību par kaitējuma atlīdzināšanu, citās tiesās, kurām nav nekāda sakara ar persondatu apstrādi, žurnālista vai mediju uzņēmējdarbības vietu vai prasītāja pastāvīgo dzīvesvietu.